

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (prvo vijeće)

7. svibnja 2020.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u građanskim stvarima – Uredba (EZ) br. 44/2001 – Članak 1. stavak 1. – Pojmovi ‚građanske i trgovačke stvari‘ i ‚administrativne stvari‘ – Područje primjene – Djelatnosti društava za klasificiranje i certificiranje brodova – *Acta iure imperii* i *acta iure gestionis* – Javne ovlasti – Imunitet od jurisdikcije”

U predmetu C-641/18,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Tribunale di Genova (Sud u Genovi, Italija), odlukom od 28. rujna 2018., koju je Sud zaprimio 12. listopada 2018., u postupku

LG i dr.

protiv

Rina SpA,

Ente Registro Italiano Navale,

SUD (prvo vijeće),

u sastavu: J.-C. Bonichot, predsjednik vijeća, R. Silva de Lapuerta, potpredsjednica Suda, u svojstvu sutkinje prvog vijeća, M. Safjan, L. Bay Larsen i C. Toader (izvjestiteljica), suci,

nezavisni odvjetnik: M. Szpunar,

tajnik: R. Schiano, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 18. rujna 2019.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za osobu LG i dr., R. Ambrosio, S. Commodo, S. Bertone, M. Bona, A. Novelli i F. Pocar, *avvocati*, C. Villacorta Salis, *abogado*, J.-P. Bellecave, *avocat*, i N. Taylor, *solicitor*,
- za Rina SpA i Ente Registro Italiano Navale, G. Giacomini, F. Siccardi, R. Bassi, M. Campagna, T. Romanengo, F. Ronco i M. Giacomini, *avvocati*,
- za francusku vladu, D. Colas, D. Dubois i E. de Moustier, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, M. Heller, S. L. Kaléda i L. Malferrari, u svojstvu agenata,

* Jezik postupka: talijanski

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 14. siječnja 2020.,
donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 1. stavka 1. i članka 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2001., L 12, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 30.), u vezi s člankom 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja) i uvodnom izjavom 16. Direktive 2009/15/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2009. o zajedničkim pravilima i normama za organizacije koje obavljaju pregled i nadzor brodova te za odgovarajuće aktivnosti pomorskih uprava (SL 2009., L 131, str. 47.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 7., svezak 14., str. 73.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između osobe LG i dr., s jedne strane, i društava Rina SpA i Ente Registro Italiano Navale, s druge strane (u daljnjem tekstu: društva Rina), u vezi s imovinskom i neimovinskom štetom koju su pretrpjeli LG i dr. zbog brodoloma plovila Al Salam Boccaccio '98 do kojeg je došlo između 2. veljače i 3. veljače 2006. u Crvenom moru te obvezom naknade društava Rina te štete na temelju građanske odgovornosti.

Pravni okvir

Međunarodno pravo

- 3 Konvencija Ujedinjenih naroda o pravu mora, potpisana u Montego Bayu 10. prosinca 1982. (u daljnjem tekstu: Konvencija iz Montego Baya), stupila je na snagu 16. studenoga 1994. Odobrena je u ime Europske zajednice Odlukom Vijeća 98/392/EZ od 23. ožujka 1998. (SL 1998., L 179, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 4., svezak 2., str. 86.).
- 4 Na temelju članka 90. te konvencije, naslovljenog „Pravo plovidbe”, „[svaka država [...] ima] pravo da na otvorenom moru plove brodovi koji vijore njezinu zastavu”.
- 5 Člankom 91. navedene konvencije, naslovljenim „Državna pripadnost brodova”, predviđa se:
„1. Svaka država određuje uvjete pod kojima dodjeljuje brodovima svoju državnu pripadnost, kao i uvjete upisa u upisnik na svom području i pravo na vijorenje svoje zastave. Brodovi imaju pripadnost one države čiju su zastavu ovlašteni vijoriti [...].
2. Brodovima, kojima je podijelila pravo da vijore njezinu zastavu, država izdaje isprave u tu svrhu.”
- 6 Članak 94. Konvencije iz Montego Baya u stavcima 1. i 3. do 5. određuje:
„1. Svaka država djelotvorno vrši svoju jurisdikciju i nadzor nad brodovima koji vijore njezinu zastavu glede upravnih, tehničkih i socijalnih pitanja.
[...]
3. Svaka država, za brodove koji vijore njezinu zastavu, poduzima potrebne mjere za ostvarivanje sigurnosti na moru, između ostaloga glede:
(a) konstrukcije i opreme broda i njegove sposobnosti za plovidbu;

[...]

4. Te mjere uključuju i one koje su potrebne da se osigura:

- (a) da ovlaštenu inspektor brodova pregleda svaki brod prije upisa u upisnik i nakon, u odgovarajućim vremenskim razdobljima, te da svaki brod ima takve pomorske karte, nautičke publikacije, navigacijsku opremu i instrumente koji omogućavaju sigurnu plovidbu broda;

[...]

5. Prilikom poduzimanja mjera na koje upućuju stavci 3. i 4., svaka država mora postupati u skladu s općeprihvaćenim međunarodnim propisima, postupcima i praksom i poduzeti sve što je potrebno radi osiguranja njihova poštovanja.”

7 U tom kontekstu, Međunarodna konvencija o zaštiti ljudskog života na moru, sklopljena u Londonu 1. studenoga 1974. (u daljnjem tekstu: Konvencija SOLAS), čije su ugovorne stranke sve države članice, ima za glavni cilj pojasniti minimalne standarde u pogledu izgradnje i opremanja brodova te njihova upravljanja, koji su u skladu s njihovom sigurnosti.

8 U skladu s poglavljem II-1 dijelom A-1 pravilom 3-1 te konvencije, brodovi moraju biti konstruirani, izrađeni i održavani u skladu sa strukturnim, mehaničkim i električnim zahtjevima klasifikacijskog društva koje priznaje uprava, odnosno, u skladu s tekstem navedene konvencije, vlada države pod čijom zastavom plovi brod, u skladu s odredbama pravila XI/1 ili u skladu s primjenjivim nacionalnim standardima uprave kojima se predviđa jednaka razina sigurnosti.

9 U skladu s pravilom 6., koje se nalazi u poglavlju I. Konvencije SOLAS:

„(a) Pregled i nadzor brodova u pogledu primjene zahtjeva ovih pravila i dodjele izuzeća, koja se mogu odobriti, trebaju provesti službenici uprave. Međutim, uprava može povjeriti pregled i nadzor svojih brodova inspektorima imenovanim u tu svrhu ili tijelima koja je ona odobrila.

(b) Svaka uprava koja imenuje inspektore ili tijela odobrena za provođenje pregleda i nadzora kao što je predviđeno u točki (a) treba barem ovlastiti svakog imenovanog inspektora ili svako odobreno tijelo da može:

- i. zahtijevati da se brod popravi;
- ii. provesti preglede i nadzore ako to od njega zatraže nadležna tijela države luke.

Uprava treba obavijestiti Organizaciju o posebnim odgovornostima povjerenim imenovanim inspektorima ili odobrenim tijelima i o zahtjevima ovlaštenja koje im je dodijeljeno.

(c) Ako imenovani inspektor ili odobreno tijelo utvrdi da stanje broda ili njegove opreme u biti ne odgovara naznakama u svjedodžbi ili je takvo da brod ne može ploviti a da pritom ne postoji opasnost za sam brod ili osobe na brodu, inspektor ili tijelo treba bez odgađanja osigurati da se poduzmu korektivne mjere te o tome treba pravodobno obavijestiti upravu. Ako se ne poduzmu te korektivne mjere, relevantnu svjedodžbu treba povući te bez odgađanja obavijestiti upravu; [...]

(d) U svakom slučaju, uprava mora u potpunosti jamčiti cjelovitost i učinkovitost pregleda i nadzora te mora poduzeti potrebne mjere kako bi se ova obveza ispunila.”

Pravo Unije

Uredba br. 44/2001

10 U skladu s člankom 1. stavkom 1. Uredbe br. 44/2001, „[o]va se Uredba primjenjuje na građanske i trgovačke stvari bez obzira na prirodu suda. Ne obuhvaća fiskalne, carinske ili administrativne stvari”.

11 Članak 2. stavak 1. te uredbe propisuje:

„Uz poštovanje odredaba ove Uredbe, osobama s domicilom u nekoj državi članici sudi se pred sudovima te države članice, bez obzira na njihovo državljanstvo.”

Direktiva 2009/15

12 Uvodnom izjavom 16. Direktive 2009/15 predviđa se:

„Kada priznata organizacija, njezini inspektori ili njezino tehničko osoblje izdaju odgovarajuće svjedodžbe u ime uprave, države članice trebale bi razmotriti mogućnost da se, u pogledu tih prenesenih ovlasti, primjenjuje razmjerna pravna i sudska zaštita, uključujući i ostvarivanje odgovarajućih prava obrane, osim imuniteta, što je povlastica na koju se mogu pozivati samo države članice kao neotuđivo pravo suvereniteta koje se ne može prenositi.”

13 Članak 1. te direktive propisuje:

„Ovom se Direktivom određuju mjere koje moraju poštovati države članice u svom odnosu s organizacijama zaduženima za pregled, nadzor i certifikaciju brodova radi usklađenosti s međunarodnim konvencijama o sigurnosti na moru i sprečavanju onečišćenja mora, uz istodobno promicanje cilja slobode pružanja usluga. To uključuje razvoj i provedbu zahtjeva sigurnosti za trup, stroj, električni uređaj za upravljanje brodovima na koje se odnose međunarodne konvencije.”

Glavni postupak i prethodno pitanje

14 LG i dr., članovi obitelji žrtava i preživjeli putnici brodoloma broda Al Salam Boccaccio '98 koji se dogodio između 2. veljače i 3. veljače 2006. na Crvenom moru s više od 1000 žrtava, podnijeli su Tribunaleu di Genova (Sud u Genovi, Italija) tužbu protiv društava Rina, koja se bave klasificiranjem i certificiranjem brodova te čije se sjedište nalazi u Genovi.

15 LG i dr. traže odštetu za imovinsku i neimovinsku štetu koja proizlazi iz moguće građanske odgovornosti društava Rina, navodeći pritom da su do brodoloma dovele djelatnosti klasificiranja i certificiranja navedenog broda koje su društva Rina izvršila na temelju ugovora sklopljenog s Republikom Panamom kako bi taj brod dobio zastavu te države.

16 Društva Rina ističu prigovor nenadležnosti suda koji je uputio zahtjev navodeći načelo međunarodnog prava o imunitetu od jurisdikcije stranih država. Konkretno, društva Rina navode da su djelatnosti klasificiranja i certificiranja obavljala na temelju ovlaštenja Republike Paname te su one stoga izraz suverenih ovlasti države koja ih je prenijela.

17 Nasuprot tomu, LG i dr. smatraju da su talijanski sudovi nadležni na temelju članka 2. stavka 1. Uredbe br. 44/2001, s obzirom na to da društva Rina imaju sjedište u Italiji i da je u glavnom postupku riječ o građanskoj stvari, u smislu članka 1. te uredbe. Nadalje, LG i dr. smatraju da prigovor imuniteta od

jurisdikcije, na koji se pozivaju društva Rina, ne obuhvaća djelatnosti uređene tehničkim pravilima koja nisu diskrecijske prirode te u svakom slučaju nisu povezana s političkim odlukama i ovlastima određene države.

- 18 Sud koji je uputio zahtjev pita se o nadležnosti talijanskih sudova u mjeri u kojoj su, ako je nesporno da društva Rina imaju sjedište u Italiji, ona djelovala na temelju ovlaštenja Republike Paname.
- 19 U tom pogledu, navedeni sud u svojem zahtjevu za prethodnu odluku navodi sudsku praksu Corteae Constituzionale (Ustavni sud, Italija) i Corteae Suprema di cassazione (Vrhovni kasacijski sud, Italija) u području imuniteta od jurisdikcije. U skladu sa sudskom praksom tih vrhovnih sudova, priznavanje imuniteta od jurisdikcije isključeno je samo za radnje stranih država koje čine razne zločine i zločine protiv čovječnosti ili kad se takvim priznavanjem krši načelo sudske zaštite.
- 20 U tim je okolnostima Tribunale di Genova (Sud u Genovi) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Trebali li [članak 1. stavak 1. i članak 2. stavak 1. Uredbe br. 44/2001], također s obzirom na članak 47. Povelje, članak 6. stavak 1. [Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisane u Rimu 4. studenoga 1950. (u daljnjem tekstu: EKLJP),] i uvodnu izjavu 16. Direktive 2009/15, tumačiti na način da treba isključiti mogućnost da sud države članice utvrdi vlastitu nenadležnost u vezi sa sporom radi naknade štete zbog smrti i tjelesnih ozljeda izazvanih brodolomom putničkog broda na temelju deliktne ili kvazideliktne odgovornosti, priznajući imunitet od jurisdikcije u korist institucija i privatnih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost klasificiranja i/ili certificiranja sa sjedištem u toj državi članici te pozivajući se na činjenicu da se te djelatnosti klasificiranja i/ili certificiranja obavljaju za račun [treće] zemlje?“

O prethodnom pitanju

Dopuštenost

- 21 U svojim pisanim očitovanjima društva Rina tvrde da zahtjev za prethodnu odluku nije dopušten. U tom pogledu ona u bitnome navode da tumačenje odredbi Uredbe br. 44/2001 nije relevantno u svrhu odluke o prigovoru imuniteta od jurisdikcije, koji je istaknut u glavnom postupku i o kojem je sud koji je uputio zahtjev trebao odlučiti prije nego što se obratio Sudu u okviru prethodnog postupka, kako bi utvrdio svoju moguću nadležnost. Nadalje, društva Rina smatraju da Uredba br. 44/2001 nije primjenjiva *ratione materiae* u glavnom postupku, s obzirom na to da se u predmetnom slučaju radi o zahtjevu proizišlom iz radnje javne vlasti, što je dovoljno da tužba bude isključena iz područja primjene te uredbe.
- 22 U tom pogledu valja podsjetiti na to da, u skladu s ustaljenom sudskom praksom, pitanja o tumačenju prava Unije koja uputi nacionalni sud unutar pravnog i činjeničnog okvira koji utvrđuje pod vlastitom odgovornošću i čiju točnost Sud nije dužan provjeravati uživaju presumpciju relevantnosti. Sud može odbiti odlučivati o zahtjevu za prethodnu odluku koji je uputio nacionalni sud samo ako je očito da zatraženo tumačenje prava Unije nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili predmetom spora u glavnom postupku, ako je problem hipotetski ili ako Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima potrebnima da bi se mogao dati koristan odgovor na upućena pitanja (presuda od 19. prosinca 2019., *Airbnb Ireland*, C-390/18, EU:C:2019:1112, t. 29.).
- 23 U predmetnom slučaju iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da postoji stvarna i izravna veza između članka 1. stavka 1. Uredbe br. 44/2001, čije tumačenje traži sud koji je uputio zahtjev, i spora u glavnom postupku. Naime, to je tumačenje nužno kako bi se u skladu s člankom 2. stavkom 1. te uredbe utvrdila nadležnost tog suda za odlučivanje u tom sporu.

- 24 Kad je riječ o prigovoru koji se temelji na neprimjenjivosti navedene uredbe na glavni postupak, on se ne odnosi na dopuštenost zahtjeva za prethodnu odluku, nego na meritum postavljenog pitanja (vidjeti u tom smislu presudu od 4. srpnja 2019., Kirschstein, C-393/17, EU:C:2019:563, t. 28.).
- 25 Nadalje, valja podsjetiti na to da se Uredba br. 44/2001 primjenjuje ne samo kad se spor odnosi na više država članica već i kad se odnosi na jednu državu članicu ako postoji međunarodni element zbog sudjelovanja treće zemlje. Naime, ta situacija može dovesti do pitanja koja se odnose na utvrđivanje nadležnosti sudova u međunarodnom poretku (vidjeti u tom smislu presude od 1. ožujka 2005., Owusu, C-281/02, EU:C:2005:120, t. 24. do 27. i od 17. ožujka 2016., Taser International, C-175/15, EU:C:2016:176, t. 20.).
- 26 Iz toga slijedi da je prethodno pitanje dopušteno.

Meritum

- 27 Svojim prethodnim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti želi utvrditi treba li članak 1. stavak 1. Uredbe br. 44/2001 tumačiti na način da je tužba za naknadu štete, podnesena protiv pravnih osoba privatnog prava koje obavljaju djelatnost klasificiranja i certificiranja brodova za račun i na temelju ovlaštenja treće države, obuhvaćena pojmom „građanske i trgovačke stvari” u smislu te odredbe i, posljedično, područjem primjene te uredbe te protivi li se u takvom slučaju načelu običajnog međunarodnog prava o imunitetu od jurisdikcije da nacionalni sud pred kojim se vodi spor ima nadležnost predviđenu navedenom uredbom.
- 28 U tom pogledu, kako bi se sudu koji je uputio zahtjev dao koristan odgovor, valja, kao prvo, utvrditi tumačenje pojmova „građanske i trgovačke stvari” i „administrativne stvari” u smislu članka 1. stavka 1. Uredbe br. 44/2001 u vezi s djelatnostima klasificiranja i certificiranja koje provode društva Rina, kako bi se utvrdilo jesu li talijanski sudovi nadležni na temelju članka 2. stavka 1. te uredbe, i, kao drugo, razmotriti posljedice mogućeg priznavanja imuniteta od jurisdikcije subjektima privatnog prava poput društava Rina na provedbu navedene uredbe i osobito na izvršavanje nadležnosti suda koji je uputio zahtjev koju on ima na temelju članka 2. stavka 1. Uredbe br. 44/2001.
- 29 Na temelju članka 1. stavka 1. Uredbe br. 44/2001, njezino područje primjene ograničeno je na „građanske i trgovačke stvari”. Ono ne obuhvaća fiskalne, carinske ili administrativne stvari.
- 30 Kao prvo valja napomenuti da prema stalnoj sudskoj praksi, a radi osiguravanja što veće jednakosti i ujednačenosti prava i obveza koje proizlaze iz Uredbe br. 44/2001 za države članice i zainteresirane osobe, pojam „građanske i trgovačke stvari” ne treba tumačiti kao jednostavno upućivanje na domaće pravo jedne ili druge dotične države članice. Navedeni pojam treba smatrati autonomnim pojmom, koji treba tumačiti pozivajući se, s jedne strane, na ciljeve i sustav navedene uredbe i, s druge strane, na opća načela razvijena u svim nacionalnim pravnim sustavima (presuda od 23. listopada 2014., flyLAL-Lithuanian Airlines, C-302/13, EU:C:2014:2319, t. 24.).
- 31 Kao drugo, prema ustaljenoj sudskoj praksi, kao što to osobito proizlazi iz uvodne izjave 7. Uredbe br. 44/2001, namjera zakonodavca Unije bila je zadržati široko shvaćanje „građanskih i trgovačkih stvari” iz članka 1. stavka 1. te uredbe i, slijedom toga, široko područje njezine primjene (presuda od 6. veljače 2019., NK, C-535/17, EU:C:2019:96, t. 25. i navedena sudska praksa).
- 32 Kao treće, kako bi se utvrdilo je li određena materija ili nije obuhvaćena područjem primjene Uredbe br. 44/2001, treba ispitati elemente koji obilježavaju prirodu pravnih odnosa između stranaka u sporu ili predmet spora (presuda od 23. listopada 2014., flyLAL-Lithuanian Airlines, C-302/13, EU:C:2014:2319, t. 26.).

- 33 Sud je tako već presudio da, iako određeni sporovi između tijela javne vlasti i privatne osobe mogu potpasti pod područje primjene Uredbe br. 44/2001, ako se sudski postupak odnosi na radnje izvršene *iure gestionis*, drukčije je kada tijelo javne vlasti postupa u okviru izvršavanja javnih ovlasti (vidjeti u tom smislu presudu od 23. listopada 2014., *flyLAL-Lithuanian Airlines*, C-302/13, EU:C:2014:2319, t. 30. i navedenu sudsku praksu).
- 34 Naime, izvršavanje jedne od stranaka u sporu javnih ovlasti zbog toga što ona izvršava ovlasti koje odstupaju od redovnih pravila koja se primjenjuju na odnose među pojedincima izuzima takav spor iz područja „građanskih i trgovačkih stvari” u smislu članka 1. stavka 1. Uredbe br. 44/2001 (presuda od 28. travnja 2009., *Apostolides*, C-420/07, EU:C:2009:271, t. 44. i navedena sudska praksa).
- 35 Kako bi se utvrdilo odnosi li se spor na djelovanja počinjena u izvršavanju javnih ovlasti, valja ispitati osnovu tužbe i načine njezina podnošenja (vidjeti u tom smislu presude od 11. travnja 2013., *Sapir i dr.*, C-645/11, EU:C:2013:228, t. 34. i navedenu sudsku praksu i od 12. rujna 2013., *C-49/12, Sunico i dr.*, C-49/12, EU:C:2013:545, t. 35. i navedenu sudsku praksu).
- 36 U tom pogledu, kao što to proizlazi iz elemenata spisa podnesenih Sudu, tužba koju su podnijeli LG i dr. temelji se na člancima 2043., 2049., 2050. i 2055. talijanskog građanskog zakonika, kojima se uređuje izvanugovorna odgovornost, te na člancima 1218. i 1228. tog zakonika o ugovornoj odgovornosti za povredu sigurnosnih zahtjeva.
- 37 Nadalje, valja utvrditi jesu li navedene djelatnosti klasificiranja i certificiranja brodova koje su izvršila društva Rina po ovlaštenju Republike Paname i za njezin račun, s obzirom na svoj sadržaj, obuhvaćene izvršavanjem javnih ovlasti.
- 38 U okviru postupka predviđenog člankom 267. UFEU-a, na sudu koji je uputio zahtjev je, a ne na Sudu, da pravno kvalificira te djelatnosti u tom pogledu. Međutim, kako bi se tom sudu pružio koristan odgovor, valja navesti sljedeće elemente.
- 39 U tom pogledu, kao što je to u bitnome naveo nezavisni odvjetnik u točkama 67. do 70. svojeg mišljenja, u okolnostima poput onih u glavnom postupku nije relevantno to što su određene djelatnosti izvršene na temelju ovlaštenja određene države, s obzirom na to da je Sud u tom pogledu presudio da sama činjenica da se određene ovlasti prenose aktom tijela javne vlasti ne znači da se te ovlasti izvršavaju *iure imperii* (vidjeti u tom smislu presudu od 9. ožujka 2017., *Pula Parking*, C-551/15, EU:C:2017:193, t. 35.).
- 40 S takvim zaključkom nije u suprotnosti činjenica da su navedene djelatnosti klasificiranja i certificiranja društva Rina izvršila za račun i u interesu Republike Paname. Naime, Sud je već presudio da činjenica djelovanja za račun države ne podrazumijeva uvijek izvršavanje javnih ovlasti (vidjeti u tom smislu presudu od 21. travnja 1993., *Sonntag*, C-172/91, EU:C:1993:144, t. 21.).
- 41 Kao što to LG i dr. navode u svojim očitovanjima, činjenica da određene djelatnosti imaju javnu svrhu sama po sebi nije dovoljan element kako bi ih se smatralo izvršenima *iure imperii*, u mjeri u kojoj one ne odgovaraju izvršavanju ovlasti koje odstupaju od redovnih pravila koja se primjenjuju na odnose među pojedincima (vidjeti u tom smislu presudu od 21. travnja 1993., *Sonntag*, C-172/91, EU:C:1993:144, t. 22.). Međutim, iako je aktivnost društava Rina namijenjena pružanju sigurnosti putnicima na brodu, to ne znači da njihova djelatnost proizlazi iz izvršavanja javnih ovlasti.
- 42 Isto tako, činjenica da su, s obzirom na svoj cilj, određena djelovanja izvršena u interesu države sama po sebi nema za posljedicu to da su djelatnosti iz glavnog postupka obavljene izvršavanjem javnih ovlasti, u smislu sudske prakse navedene u točki 34. ove presude, pri čemu je relevantan kriterij korištenje ovlastima koje odstupaju od redovnih pravila koja se primjenjuju na odnose među pojedincima.

- 43 Kako bi se utvrdilo je li to tako, valja navesti da su djelatnosti klasificiranja i certificiranja uređene međunarodnim konvencijama u području sigurnosti na moru i sprečavanja onečišćenja na moru, poput Konvencije iz Montego Baya i Konvencije SOLAS. Konkretnije, djelatnost klasificiranja brodova sastoji se od izdavanja svjedodžbe društva za klasificiranje koje je odabrao vlasnik plovila. Tom se svjedodžbom potvrđuje da je brod konstruiran i izrađen u skladu s pravilima klase koja je to društvo utvrdilo prema načelima koja je predvidjela Međunarodna pomorska organizacija (IMO). Dobivanje svjedodžbe o klasifikaciji preduvjet je za statutarnu certifikaciju, do koje dolazi nakon što je vlasnik broda odabrao državu zastave.
- 44 Djelatnost certificiranja sastoji se od izdavanja države zastave statutarne svjedodžbe, ili tu svjedodžbu u njezino ime izdaje jedan od subjekata kojeg je navedena država ovlastila za nadzor, te od izdavanja određenih dokumenata i svjedodžbi, u skladu s Konvencijom SOLAS. Djelatnosti klasificiranja i certificiranja često provodi isto društvo.
- 45 U skladu s elementima spisa podnesenog Sudu, društva Rina izvršila su djelatnosti klasificiranja i certificiranja za naknadu i na temelju trgovačkog ugovora privatnog prava, sklopljenog izravno s vlasnikom broda Al Salam Boccaccio '98, prema kojem su usluge društava Rina bile isključivo utvrđivanje ispunjava li pregledani brod zahtjeve propisane primjenjivim aktima i, u slučaju potvrđnog odgovora, izdavanje odgovarajućih svjedodžbi. Nadalje, iz informacija kojima Sud raspolaze proizlazi da su tumačenje i odabir primjenjivih tehničkih zahtjeva bili rezervirani za tijela Republike Paname.
- 46 U tom pogledu, iz članka 91. i članka 94. stavaka 3. i 5. Konvencije iz Montego Baya, za tumačenje koje je Sud nadležan (vidjeti u tom smislu presude od 24. lipnja 2008., *Commune de Mesquer*, C-188/07, EU:C:2008:359, t. 85. i od 11. srpnja 2018., *Bosphorus Queen Shipping*, C 15/17, EU:C:2018:557, t. 44.), proizlazi da države članice utvrđuju uvjete koje brodovi moraju ispuniti kako bi dobili pravo na vijorenje zastave te poduzimaju mjere potrebne za pružanje sigurnosti na moru, osobito kad je riječ o izgradnji i opremanju broda i njegovoj sposobnosti za plovidbu.
- 47 Tako se uloga ovlaštenih subjekata, poput društava Rina, sastoji od pregleda broda u skladu sa zahtjevima iz primjenjivih zakonskih odredbi, što može, ovisno o slučaju, dovesti do povlačenja svjedodžbe zbog njezine nesukladnosti s tim zahtjevima. Ipak, kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 95. svojeg mišljenja, takvo povlačenje svjedodžbe ne proizlazi iz ovlasti donošenja odluka koju imaju ovlašteni subjekti, koji djeluju u skladu s prethodno definiranim regulatornim okvirom. Ako nakon povlačenja svjedodžbe brod više ne može ploviti, to je zbog sankcije koja se, kao što su to društva Rina priznala na raspravi, nalaže zakonom.
- 48 Osim toga, iz poglavlja I. pravila 6. točaka (c) i (d) Konvencije SOLAS proizlazi da, u slučaju nesukladnosti broda, ovlašteni subjekt mora obavijestiti tijela predmetne države, koja ostaju odgovorna te jamče cjelovitost i učinkovitost pregleda i nadzora te moraju poduzeti potrebne mjere.
- 49 Iz prethodno navedenog proizlazi da se, podložno provjerama koje mora provesti sud koji je uputio zahtjev, za djelatnosti klasificiranja i certificiranja, poput onih koje su na brodu Al Salam Boccaccio '98 izvršila društva Rina na temelju ovlaštenja Republike Paname i za njezin račun, ne može smatrati da su obavljene izvršavanjem javnih ovlasti u smislu prava Unije, tako da je tužba za naknadu štete čiji su predmet navedene djelatnosti obuhvaćena pojmom „građanske i trgovačke stvari” u smislu članka 1. stavka 1. Uredbe br. 44/2001 te ulazi u područje primjene te uredbe.
- 50 Štoviše, u okviru šireg sustavnog tumačenja, valja podsjetiti na to da, prema sudskoj praksi Suda u području slobode poslovnog nastana i slobodnog pružanja usluga, djelatnosti certificiranja koje obavljaju društva u svojstvu tijela za certificiranje nisu obuhvaćene iznimkom iz članka 51. UFEU-a jer su ta društva poduzetnici s ciljem ostvarivanja dobiti koji obavljaju svoje djelatnosti u uvjetima tržišnog natjecanja i nemaju nikakvu ovlast odlučivanja povezanu s izvršavanjem javnih ovlasti (vidjeti u tom smislu presudu od 16. lipnja 2015., *Rina Services i dr.*, C-593/13, EU:C:2015:399, t. 16. do 21.).

- 51 Naime, Sud je iz iznimke koja se odnosi na izvršavanje javne ovlasti u smislu članka 51. UFEU-a isključio djelatnosti subjekata privatnog prava odgovornih za provjeru i potvrdu da poduzeća koja izvršavaju javne radove ispunjavaju uvjete predviđene zakonom (vidjeti u tom smislu presudu od 12. prosinca 2013., SOA Nazionale Costruttori, C-327/12, EU:C:2013:827, t. 50.).
- 52 Točnije, provjeravanje tehničkih i financijskih kapaciteta poduzetnika podvrgnutih certificiranju te istinitosti i sadržaja izjava, potvrda i dokumenata koje su podnijele osobe kojima se potvrda izdaje ne može se smatrati djelatnošću koja proizlazi iz autonomije odlučivanja svojstvene izvršavanju prerogativa javne vlasti, pri čemu je ta provjera, koja se izvršava pod izravnim državnim nadzorom, u potpunosti utvrđena nacionalnim zakonodavnim okvirom (vidjeti u tom smislu presudu od 12. prosinca 2013., SOA Nazionale Costruttori, C-327/12, EU:C:2013:827, t. 54. i analogijom presude od 22. listopada 2009., Komisija/Portugal, C-438/08, EU:C:2009:651, t. 41. i od 15. listopada 2015., Grupo Itevelesa i dr., C-168/14, EU:C:2015:685, t. 56.).
- 53 Sud koji je uputio zahtjev izrazio je dvojbe o utjecaju, u svrhu primjenjivosti Uredbe br. 44/2001 u glavnom postupku, prigovora proizišlog iz načela međunarodnog običajnog prava o imunitetu od jurisdikcije koji ističu društva Rina, kako bi utvrdio može li se nacionalni sud pred kojim se vodi spor proglasiti nenadležnim na temelju priznavanja tog imuniteta zbog toga što navedena društva izvršavaju djelatnosti klasificiranja i certificiranja.
- 54 U tom pogledu valja podsjetiti na to da pravila koja predstavljaju izraz međunarodnog običajnog prava samo po sebi obvezuju institucije Unije i čine dio pravnog poretka Unije (vidjeti u tom smislu presude od 16. lipnja 1998., Racke, C-162/96, EU:C:1998:293, t. 46.; od 25. veljače 2010., Brita, C-386/08, EU:C:2010:91, t. 42. i od 23. siječnja 2014., Manzi i Compagnia Naviera Orchestra, C-537/11, EU:C:2014:19, t. 39.).
- 55 Ipak, nacionalni sud koji provodi pravo Unije primjenom Uredbe br. 44/2001 mora poštovati zahtjeve koji proizlaze iz članka 47. Povelje (presuda od 25. svibnja 2016., Meroni, C-559/14, EU:C:2016:349, t. 44.). Stoga će se u predmetnom slučaju sud koji je uputio zahtjev morati uvjeriti da, ako prihvati prigovor u vezi s imunitetom od jurisdikcije, LG i dr. neće biti lišeni prava na pristup sudovima, koje čini jedan od elemenata prava na djelotvornu sudsku zaštitu iz članka 47. Povelje.
- 56 Valja navesti da je Sud već presudio da je imunitet od jurisdikcije država utvrđen u međunarodnom pravu te se temelji na načelu *par in parem non habet imperium*, odnosno da država ne može podlijehati jurisdikciji druge države. Ipak, s obzirom na trenutačno stanje međunarodne prakse, taj imunitet nema apsolutnu vrijednost, ali se načelno priznaje ako se spor odnosi na suvereno djelovanje izvršeno *iure imperii*. Nasuprot tomu, njegovu je primjenu moguće isključiti ako se sudski postupak odnosi na djelovanja koja ne spadaju u okvir provođenja javnih ovlasti (vidjeti u tom smislu presudu od 19. srpnja 2012., Mahamdia, C-154/11, EU:C:2012:491, t. 54. i 55.).
- 57 U predmetnom slučaju, kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točkama 108. do 128. svojeg mišljenja, imunitet od jurisdikcije subjekata privatnog prava, poput društava Rina, u pravilu se ne priznaje u pogledu djelatnosti klasificiranja i certificiranja brodova ako one nisu bile izvršene *iure imperii* u smislu međunarodnog prava.
- 58 Stoga valja utvrditi da se načelo međunarodnog običajnog prava o imunitetu od jurisdikcije ne protivi primjeni Uredbe br. 44/2001 u sporu koji se odnosi na tužbu za naknadu štete protiv subjekata privatnog prava, poput društava Rina, zbog djelatnosti klasificiranja i certificiranja koje su ta društva izvršila na temelju ovlaštenja treće države i za njezin račun, kad sud pred kojim se vodi spor utvrdi da se takvi subjekti nisu koristili javnim ovlastima u smislu međunarodnog prava.
- 59 Nadalje, iako je nesporno da se Direktiva 2009/15 ne primjenjuje na glavni postupak, s obzirom na to da se odnosi isključivo na države članice, njezina uvodna izjava 16., koja se nalazi u prethodnom pitanju koje je uputio nacionalni sud, potkrepljuje volju zakonodavca Unije da ograniči opseg svojeg

tumačenja međunarodnog običajnog prava u vezi s imunitetom od jurisdikcije kad je riječ o djelatnostima klasificiranja i certificiranja brodova. Naime, u skladu s navedenom uvodnom izjavom, kada priznata organizacija, njezini inspektori ili njezino tehničko osoblje izdaju odgovarajuće svjedodžbe u ime uprave, države članice trebale bi razmotriti mogućnost da se u pogledu tih prenesenih ovlasti primjenjuje razmjerna pravna i sudska zaštita, uključujući ostvarivanje odgovarajućih prava obrane, osim imuniteta, što je povlastica na koju se mogu pozivati samo države članice kao neotuđivo pravo suvereniteta koje se ne može prenositi.

- 60 Iz svih prethodnih razmatranja proizlazi da na postavljeno pitanje valja odgovoriti tako da članak 1. stavak 1. Uredbe br. 44/2001 treba tumačiti na način da je tužba za naknadu štete, podnesena protiv pravnih osoba privatnog prava koje obavljaju djelatnost klasificiranja i certificiranja brodova na temelju ovlaštenja i za račun treće države, obuhvaćena pojmom „građanske i trgovačke stvari” u smislu te odredbe, a stoga i područjem primjene te uredbe, s obzirom na to da se ta djelatnost ne izvršava na temelju javnih ovlasti u smislu prava Unije, što je na sudu koji je uputio zahtjev da ocijeni. Načelu međunarodnog običajnog prava o imunitetu od jurisdikcije ne protivi se da nacionalni sud pred kojim se vodi postupak izvršava sudska nadležnost predviđenu navedenom uredbom u sporu koji se odnosi na takvu tužbu, kad taj sud utvrdi da se takvi subjekti nisu koristili javnim ovlastima u smislu međunarodnog prava.

Troškovi

- 61 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (prvo vijeće) odlučuje:

Članak 1. stavak 1. Uredbe Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima treba tumačiti na način da je tužba za naknadu štete, podnesena protiv pravnih osoba privatnog prava koje obavljaju djelatnost klasificiranja i certificiranja brodova na temelju ovlaštenja i za račun treće države, obuhvaćena pojmom „građanske i trgovačke stvari” u smislu te odredbe, a stoga i područjem primjene te uredbe, s obzirom na to da se ta djelatnost ne izvršava na temelju javnih ovlasti u smislu prava Unije, što je na sudu koji je uputio zahtjev da ocijeni. Načelu međunarodnog običajnog prava o imunitetu od jurisdikcije ne protivi se da nacionalni sud pred kojim se vodi postupak izvršava sudska nadležnost predviđenu navedenom uredbom u sporu koji se odnosi na takvu tužbu, kad taj sud utvrdi da se takvi subjekti nisu koristili javnim ovlastima u smislu međunarodnog prava.

Potpisi